Óraterv

A pedagógus neve: Wetzlné Sánta Franciska

Műveltségi terület: magyar nyelv és irodalom

Tantárgy: irodalom

Osztály: 11.

Az óra témája: Madách Imre: Az ember tragédiája

Az óra cél- és feladatrendszere: A Tragédiáról tanultak rendszerezése, ismétlése, alkalmazása

Az óra didaktikai feladatai: rendszerezés, összefoglalás

Tantárgyi kapcsolatok: etika, filozófia

Felhasznált források: Irodalom 11. OH Budapest, 2022. 95-112. p., Az ember tragédiája – illusztrációk: https://mek.oszk.hu/01900/01925/html/menu_hu/illusthu/szinek_hu.html

Időkeret: két tanóra, 90 perc

Időkeret	**Az óra menete**	**Nevelési-oktatási stratégia**			**Megjegyzések**
		Módszerek	**Tanulói munkaformák**	**Eszközök**	
15 perc	bevezető beszélgetés: - a feladat bevezetése, az elvárások megfogalmazása, - az önálló munkára fordítható időkeret meghatározása, - az állomások, a kötelező és választható feladatok	megbeszélés	frontális munka	Az állomásmunka etikai kódexe (1. melléklet) menetlevél (kiosztása, értelmezése)	az állomásokat előzetesen ki kell alakítani: a létszámnak megfelelő számú székkel az asztaloknál

	megismerése, - az önellenőrzés megbeszélése (megoldások borítékban)			(2. melléklet)	
60 perc	az állomások feladatainak megoldása	állomásról állomásra	egyéni/ páros/ csoportmunka	feladatok és megoldókulcsok (3-9. melléklet)	a tanuló határozhatja meg a feladatok sorrendjét, az egyes feladatok elvégzésére szánt időt; páros, csoportos feladatvégzésnél kiválaszthatja a partnereket
15 perc	záró beszélgetés: - beszámoló az elvégzett munkáról, a feladatokról - a munkavégzés eredményének bemutatása, értékelése	megbeszélés	frontális munka		

1. számú melléklet

Az állomásmunka etikai kódexe

Jogaid:

Te határozod meg, hogy milyen sorrendben oldod meg a feladatokat.

Te oszthatod be az idődet.

Bármikor feltehetsz nekem kérdéseket, de néha szükség lesz a türelmedre.

Ötleteidet, javító szándékú javaslataidat megteheted a menetlevélben.

Kötelességeid:

Gondosan olvasd el a feladatot!

A feladatokat próbáld meg az utasítás szerint önállóan/ párban megoldani!

Gondoskodj a kellemes hangulatról! Páros munkában csendesen beszélj a társaddal!

Ellenőrizd az eredményeidet!

Minden állomáshoz fűzz véleményt, értékeld!

2. számú melléklet

Menetlevél

MENETLEVÉL – Madách Imre: Az ember tragédiája

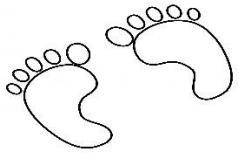

NÉV:

állomás sorszáma	feladat	kötelező	választ-ható	munka-forma	nehéz-ség	elérhető pont	elért pont	vélemény
1.	Általános tudnivalók	+		☺	🪨	10		
2.	Idézetek	+		☺☺☺	🪨🪨🪨	16		
3.	A mű szerkezete	+		☺	🪨🪨	10		
4.	A Tragédia szereplői	+		☺	🪨	12		
5.	Az eszmék szerepe	+		☺☺	🪨🪨	15		
6.	Illusztrációk		+	☺☺	🪨	12		
7.	Esszé		+	☺	🪨	10		
					összesen:	85		

3. melléklet

Általános tudnivalók: keletkezés, műfaj

<u>Feladat</u>: Egészítsd ki a szöveget a megfelelő szavakkal/ szószerkezetekkel! Ügyelj arra, hogy tartalom és nyelvhelyesség szempontjából is helyes legyen a megoldásod!

Az ember tragédiája keletkezési ideje _____. Két meghatározó történelmi esemény: a_____(1848-49) és a kiegyezés (1867) között írja Madách, ezzel is magyarázható az, hogy a műben a pesszimista eseménysort kissé logikátlanul követi az optimista befejezés. Műfaja a romantikában gyakori keverék műfaj: _____, amelynek jellemzője, hogy a _____nagy kérdéseivel foglalkozik, pl. Mi az élet célja, értelme? Van-e fejlődés? Mi a szerepe a tudásnak az ember életében? Nem csupán a főszereplő, hanem az egész _____sorsát érintő kérdéseket fogalmaz meg. A mű kérdez, de _____nem ad. Az ilyen típusú művek üzenete nem színpadi előadás, hanem _____közben válik értelmezhetővé. Közvetlen műfaji előzménye Goethe_____, de a Biblia, az Isteni színjáték és _____több műve (Csongor és Tünde, Az emberek, Gondolatok a könyvtárban) is hatással volt rá. Ezeken túl kimutatható a Tragédiában a szerző magánéleti válságának, családja sorsának és a 19. századi tudomány új tanításainak (_____ dialektikája, Fourier utópista szocialista elképzelései, determinizmus) hatása is.

Általános tudnivalók: keletkezés, műfaj - megoldások

Feladat: Egészítsd ki a szöveget a megfelelő szavakkal/ szószerkezetekkel! Ügyelj arra, hogy tartalom és nyelvhelyesség szempontjából is helyes legyen a megoldásod!

Az ember tragédiája keletkezési ideje 1859-60. Két meghatározó történelmi esemény: a szabadságharc (1848-49) és a kiegyezés (1867) között írja Madách, ezzel is magyarázható az, hogy a műben a pesszimista eseménysort kissé logikátlanul követi az optimista befejezés. Műfaja a romantikában gyakori keverék műfaj: drámai költemény/ lírai dráma, amelynek jellemzője, hogy a filozófia nagy kérdéseivel foglalkozik, pl. Mi az élet célja, értelme? Van-e fejlődés? Mi a szerepe a tudásnak az ember életében? Nem csupán a főszereplő, hanem az egész emberiség sorsát érintő kérdéseket fogalmaz meg. A mű kérdez, de válaszokat nem ad. Az ilyen típusú művek üzenete nem színpadi előadás, hanem olvasás közben válik értelmezhetővé. Közvetlen műfaji előzménye Goethe Faustja, de a Biblia, az Isteni színjáték és Vörösmarty (Mihály) több műve (Csongor és Tünde, Az emberek, Gondolatok a könyvtárban) is hatással volt rá. Ezeken túl kimutatható a Tragédiában a szerző magánéleti válságának, családja sorsának és a 19. századi tudomány új tanításainak (Hegel dialektikája, Fourier utópista szocialista elképzelései, determinizmus) hatása is.

4. melléklet

Idézetek

Feladat: Párosítsd a műből vett idézetet a meghatározással úgy, hogy a középső oszlopba beírod a számát!

az idézet szövege	a meghatározás száma	a meghatározás
Be van fejezve a nagy mű, igen. A gép forog, az alkotó pihen. Évmilliókig eljár tengelyén, Mig egy kerékfogát ujítni kell.		1. Ádám tudni akarja a jövőt.
Fukar kezekkel mérsz, de hisz nagy úr vagy, S egy talpalatnyi föld elég nekem, Hol a tagadás lábát megveti, Világodat meg fogja dönteni.		2. Péter apostol a római szín végén a kereszténység alapgondolatait mondja ki.
S kétkedve állok mégis újra meg, Nem küzdök-é hiába a tudás, A nagyravágyás csábos fegyverével Őellenek, kik közt, mint menhely áll, Mely lankadástól óvja szívöket, Emelve a bukót: az érzelem.		3. Az Úr elégedett a teremtéssel.
De ifju keblem forró vágya más: …Hadd lássam, mért küzdök, mit szenvedek.		4. A párizsi az egyetlen szín, amelyben Ádám nem ábrándul ki az eszméből.
Mért él a pór? - a gúlához követ Hord az erősnek, s állítván utódot Jármába, meghal. - Milljók egy miatt.		5. Ádám látta az emberiség jövőjét, kiábrándultan véget akar vetni az életének.
Csak egyedűl én voltam a bolond, Hivén, hogy illyen népnek kell szabadság.		6. Lucifer elfogadja az Úr kihívását.
Új eszmét hoznak, a testvériséget, És az egyénnek felszabadulását, Melyek meg fogják rázni a világot. … Csak egy parancs kötvén le: szeretet.		7. A szerző legfőbb üzenetét az űrben fogalmazza meg Ádám.
A kor folyam, mely visz vagy elmerít, Uszója, nem vezére, az egyén.		8. Lucifer egyetlen dologtól fél.

Minő csodás kevercse rossz s nemesnek A nő, méregből s mézből összeszűrve. Mégis miért vonz? mert a jó sajátja, Míg bűne a koré, mely szülte őt.		9. Lucifer fogalmazza meg Konstantinápolyban: a korszellem legyőzi a nagy embereket is.
Egyenlőség, testvériség, szabadság!		10. Ádám csalódik a tudomány rideg rendjében.
Óh, mért ébredtem? hogy körültekintve, Jobban megértsem e kor törpeségét, Mosolygó arc alá rejtett bünével, S a megszokás hazug erényivel.		11. Madách Ádám szavaiban a saját kora miatt érzett keserűségét fejezi ki: a szent eszméket megcsúfolva érzi.
Kutyáknak harca ez egy konc felett.		12. Kepler – Ádám Madách kétségeit fogalmazza meg a férfi – nő viszonnyal kapcsolatban úgy, hogy tulajdonképpen felmenti feleségét.
Ne szánjatok. - Miénk Ez őrülés; mi józanságtokat Nem írigyeljük. Hisz, mi a világon Nagy és nemes volt, mind ily őrülés, Melynek higgadt gond korlátot nem ír.		13. Az egyiptomi szín eszméjét a rabszolga fogalmazza meg halála előtt.
A célt, tudom, még százszor el nem érem. Mit sem tesz. A cél voltaképp mi is? A cél, megszűnte a dicső csatának, A cél halál, az élet küzdelem, S az ember célja e küzdés maga.		14. Az állati szintre süllyedt ember jelenik meg az eszkimó – színben.
Szomszédimat, igaz, Agyonverém már mind, de hasztalan, Mindég kerülnek újak; s oly kevés A fókafaj. - Ha isten vagy, tegyed, Könyörgök, hogy kevesb ember legyen, S több fóka.		15. Ádám mélységesen csalódik az athéni népben, a demokráciában.
Előttem e szirt, és alatta mély: Egy ugrás, mint utolsó felvonás... S azt mondom: vége a komédiának.		16. Ádám csalódott amiatt, hogy újra ugyanabba a képmutató korba (Prága) került.

Idézetek – megoldások:

az idézet szövege	a meghatározás száma	a meghatározás
Be van fejezve a nagy mű, igen. A gép forog, az alkotó pihen. Évmilliókig eljár tengelyén, Mig egy kerékfogát ujítni kell.	3.	1. Ádám tudni akarja a jövőt.
Fukar kezekkel mérsz, de hisz nagy úr vagy, S egy talpalatnyi föld elég nekem, Hol a tagadás lábát megveti, Világodat meg fogja dönteni.	6.	2. Péter apostol a római szín végén a kereszténység alapgondolatait mondja ki.
S kétkedve állok mégis újra meg, Nem küzdök-é hiába a tudás, A nagyravágyás csábos fegyverével Őellenek, kik közt, mint menhely áll, Mely lankadástól óvja szívöket, Emelve a bukót: az érzelem.	8.	3. Az Úr elégedett a teremtéssel.
De ifju keblem forró vágya más: …Hadd lássam, mért küzdök, mit szenvedek.	1.	4. A párizsi az egyetlen szín, amelyben Ádám nem ábrándul ki az eszméből.
Mért él a pór? - a gúlához követ Hord az erősnek, s állítván utódot Jármába, meghal. - Milljók egy miatt.	13.	5. Ádám látta az emberiség jövőjét, kiábrándultan véget akar vetni az életének.
Csak egyedűl én voltam a bolond, Hivén, hogy illyen népnek kell szabadság.	15.	6. Lucifer elfogadja az Úr kihívását.
Új eszmét hoznak, a testvériséget, És az egyénnek felszabadulását, Melyek meg fogják rázni a világot. … Csak egy parancs kötvén le: szeretet.	2.	7. A szerző legfőbb üzenetét az űrben fogalmazza meg Ádám.
A kor folyam, mely visz vagy elmerít, Uszója, nem vezére, az egyén.	9.	8. Lucifer egyetlen dologtól fél.
Minő csodás kevercse rossz s nemesnek A nő, méregből s mézből összeszűrve. Mégis miért vonz? mert a jó sajátja,	12.	9. Lucifer fogalmazza meg Konstantinápolyban: a korszellem legyőzi a nagy embereket is.

Míg bűne a koré, mely szülte őt.		
Egyenlőség, testvériség, szabadság!	4.	10. Ádám csalódik a tudomány rideg rendjében.
Óh, mért ébredtem? hogy körültekintve, Jobban megértsem e kor törpeségét, Mosolygó arc alá rejtett bünével, S a megszokás hazug erényivel.	16.	11. Madách Ádám szavaiban a saját kora miatt érzett keserűségét fejezi ki: a szent eszméket megcsúfolva érzi.
Kutyáknak harca ez egy konc felett.	11.	12. Kepler – Ádám Madách kétségeit fogalmazza meg a férfi – nő viszonnyal kapcsolatban úgy, hogy tulajdonképpen felmenti feleségét.
Ne szánjatok. - Miénk Ez őrülés; mi józanságtokat Nem írigyeljük. Hisz, mi a világon Nagy és nemes volt, mind ily őrülés, Melynek higgadt gond korlátot nem ír.	10.	13. Az egyiptomi szín eszméjét a rabszolga fogalmazza meg halála előtt.
A célt, tudom, még százszor el nem érem. Mit sem tesz. A cél voltaképp mi is? A cél, megszűnte a dicső csatának, A cél halál, az élet küzdelem, S az ember célja e küzdés maga.	7.	14. Az állati szintre süllyedt ember jelenik meg az eszkimó – színben.
Szomszédimat, igaz, Agyonverém már mind, de hasztalan, Mindég kerülnek újak; s oly kevés A fókafaj. - Ha isten vagy, tegyed, Könyörgök, hogy kevesb ember legyen, S több fóka.	14.	15. Ádám mélységesen csalódik az athéni népben, a demokráciában.
Előttem e szirt, és alatta mély: Egy ugrás, mint utolsó felvonás... S azt mondom: vége a komédiának.	5.	16. Ádám csalódott amiatt, hogy újra ugyanabba a képmutató korba (Prága) került.

5. melléklet

A mű szerkezete

<u>Feladat</u>: Egészítsd ki a szerkezeti ábrát a megfelelő kifejezésekkel <u>a kérdőjelek helyén</u>!

<table>
<tr><td colspan="3">keret – vagy ? színek</td><td colspan="11">? vagy álomszínek</td><td>keretsz.</td></tr>
<tr><td colspan="3" rowspan="2"></td><td colspan="5" rowspan="2"></td><td>álom az álomban
9.szín</td><td colspan="5" rowspan="2"></td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td colspan="3">4.szín</td><td>5.szín</td><td>6.szín</td><td>7.szín</td><td>8.szín</td><td rowspan="2"></td><td colspan="3">10.szín</td><td>11.szín</td><td>12.szín</td><td>13.szín</td><td>14.szín</td></tr>
<tr><td>1.szín</td><td>2.szín</td><td>3.szín</td><td colspan="5"></td><td colspan="5"></td><td>15.szín</td></tr>
<tr><td>Menny</td><td>Parad.</td><td>?</td><td>Egyip.</td><td>?</td><td>Róma</td><td>Konst.</td><td>?</td><td>Párizs</td><td>Pr. II.</td><td>London</td><td>?</td><td>Űr</td><td>Eszkimó</td><td>P. kívül</td></tr>
<tr><td colspan="3">történelmi kor</td><td colspan="3">?</td><td colspan="4">középkor</td><td>újkor</td><td colspan="4">nem értelmezhető</td></tr>
<tr><td colspan="15">a mű belső időszerkezete:</td></tr>
<tr><td colspan="3">jelen</td><td colspan="12">?</td></tr>
<tr><td colspan="15">a külső (Madách korához képest) időszerkezet:</td></tr>
<tr><td colspan="3">nem értelmezhető</td><td colspan="8">?</td><td>?</td><td colspan="4">elképzelt jövő</td><td>nem é.</td></tr>
</table>

A mű szerkezete – megoldások

<table>
<tr><td colspan="3">keret – vagy biblikus színek</td><td colspan="11">történelmi vagy álomszínek</td><td>keretsz.</td></tr>
<tr><td colspan="3" rowspan="2"></td><td colspan="5" rowspan="2"></td><td>álom az álomban
9.szín</td><td colspan="5" rowspan="2"></td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td colspan="3">4.szín</td><td>5.szín</td><td>6.szín</td><td>7.szín</td><td>8.szín</td><td rowspan="2"></td><td>10.szín</td><td>11.szín</td><td>12.szín</td><td>13.szín</td><td>14.szín</td></tr>
<tr><td>1.szín</td><td>2.szín</td><td>3.szín</td><td colspan="5"></td><td colspan="5"></td><td>15.szín</td></tr>
<tr><td>Menny</td><td>Parad.</td><td>P. kívül</td><td>Egyip.</td><td>Athén</td><td>Róma</td><td>Konst.</td><td>Prága I.</td><td>Párizs</td><td>Pr. II.</td><td>London</td><td>Falanszter</td><td>Űr</td><td>Eszkimó</td><td>P. kívül</td></tr>
<tr><td colspan="3">történelmi kor</td><td colspan="3">ókor</td><td colspan="4">középkor</td><td>újkor</td><td colspan="4">nem értelmezhető</td></tr>
<tr><td colspan="15">a mű belső időszerkezete:</td></tr>
<tr><td colspan="3">jelen</td><td colspan="12">jövő</td></tr>
<tr><td colspan="15">a külső (Madách korához képest) időszerkezet:</td></tr>
<tr><td colspan="3">nem értelmezhető</td><td colspan="8">múlt</td><td>jelen</td><td colspan="4">elképzelt jövő</td></tr>
</table>

6. melléklet

A Tragédia szereplői

Feladat: Melyik szereplőre illik az állítás? Írd a számát a táblázat megfelelő oszlopába!

Ádám	Éva	Lucifer

1. Fellázad az Úr ellen, ő a bukott angyal.
2. Ő Lucifer legfőbb ellenlábasa.
3. Célja az Úr világának megdöntése: meg akarja akadályozni az emberi történelmet.
4. A kíváncsiság hajtja.
5. Ő a tagadás ősi szelleme.
6. Érzelmeivel képes felülemelkedni az anyagi világon.
7. A hittel szemben a tudás elvét hirdeti.
8. Fogékony a szépségre és az isteni szóra.
9. Kételkedik, hamis illúziókat leplez le.
10. A történelmi színekben más – más alakban tűnik fel, hol segíti, hol akadályozza Ádámot.
11. Idealista: minden kiábrándulás után képes újra hinni.
12. Hite Lucifer tagadásának, tudásvágya pedig racionalitásának ellenpólusa.

A Tragédia szereplői – megoldás

Ádám	Éva	Lucifer
4., 11., 12.	2., 6., 8., 10.	1., 3., 5., 7.,9.

7. melléklet

Az eszmék szerepe

Feladat: Döntsd el, hogy igaz vagy hamis az állítás, az I vagy H betűt írd a vonalra!

1. _____ A történelmi színek a hegeli dialektika alapján kapcsolódnak egymáshoz.
2. _____ Hegel szerint az eszmék eleve romlottak.
3. _____. Hegel szerint a tiszta eszmék a gyakorlati megvalósulás során torzulnak el.
4. _____ Az eszmék önmaguk ellentétébe csapnak át, ez a tézis – antitézis.
5. _____ A tézis – antitézis láncolat után a mű befejezésében megteremti Madách az eszmék fölött álló szintézis lehetőségét.
6. _____ Az egyiptomi szín eszméje a despotizmus: a nép a fáraó mindenek fölött álló hatalmát szolgálja.
7. _____ Athénben az eszme az egyiptomi ellentéte.
8. _____ A hedonizmus (Róma) az ész mindenhatóságán alapul.
9. _____ Konstantinápolyban a vallási fanatizmus, a dogmák megcsúfolják a kereszténység alapeszméit.
10. _____ Prágában Kepler kortársai elismerik a tudást legfőbb értékként.
11. _____ A párizsi szín az egyetlen, ahol Ádám nem ábrándul ki, ez Madách hitét tükrözi a forradalomban.
12. _____ A szabadversenyes kapitalizmusban (London) mindenki egyenlő esélyekkel rendelkezik.
13. _____ A falanszterben tiszteletben tartják a hazát, a családot, a szerelmet és az egyéniséget is.
14. _____ Az űrben a földi viszonyoktól eltávolodva csak sivárságot tapasztal Ádám.
15. _____ Az eszkimóvilágban az emberek a puszta túlélésért harcolnak, szinte állattá silányultak.

Az eszmék szerepe – megoldások

1. __I___ A történelmi színek a hegeli dialektika alapján kapcsolódnak egymáshoz.
2. __H__ Hegel szerint az eszmék eleve romlottak.
3. __I___ Hegel szerint a tiszta eszmék a gyakorlati megvalósulás során torzulnak el.
4. __I___ Az eszmék önmaguk ellentétébe csapnak át, ez a tézis – antitézis.
5. __I___ A tézis – antitézis láncolat után a mű befejezésében megteremti Madách az eszmék fölött álló szintézis lehetőségét.
6. __I___ Az egyiptomi szín eszméje a despotizmus: a nép a fáraó mindenekfölött álló hatalmát szolgálja.
7. __I___ Athénben az eszme az egyiptomi ellentéte.
8. __H__ A hedonizmus (Róma) az ész mindenhatóságán alapul.
9. __I___ Konstantinápolyban a vallási fanatizmus, a dogmák megcsúfolják a kereszténység alapeszméit.
10. __H__ Prágában Kepler kortársai elismerik a tudást legfőbb értékként.
11. __I___ A párizsi szín az egyetlen, ahol Ádám nem ábrándul ki, ez Madách hitét tükrözi a forradalomban.
12. __H__ A szabadversenyes kapitalizmusban (London) mindenki egyenlő esélyekkel rendelkezik.
13. __H__ A falanszterben tiszteletben tartják a hazát, a családot, a szerelmet és az egyéniséget is.
14. __I___ Az űrben a földi viszonyoktól eltávolodva csak sivárságot tapasztal Ádám.
15. __I___ Az eszkimóvilágban az emberek a puszta túlélésért harcolnak, szinte állattá silányultak.

8. melléklet

Illusztrációk

<u>Feladat</u>: Zichy Mihály illusztrációit láthatod a képeken. Nevezd meg, melyik színhez köthető a kép, és egy rövid mondattal/ szószerkezettel indokold választásodat!

a szín:	a szín:	a szín:
indoklás:	indoklás:	indoklás:
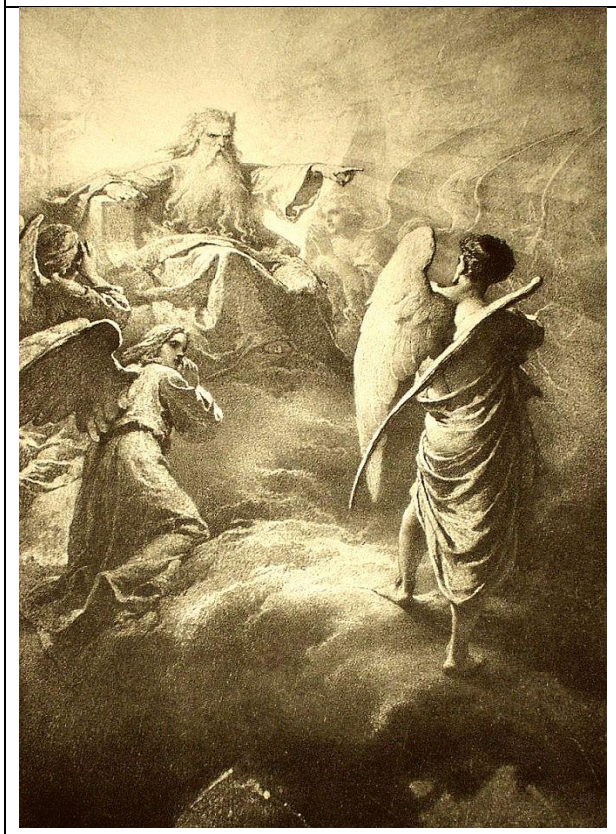	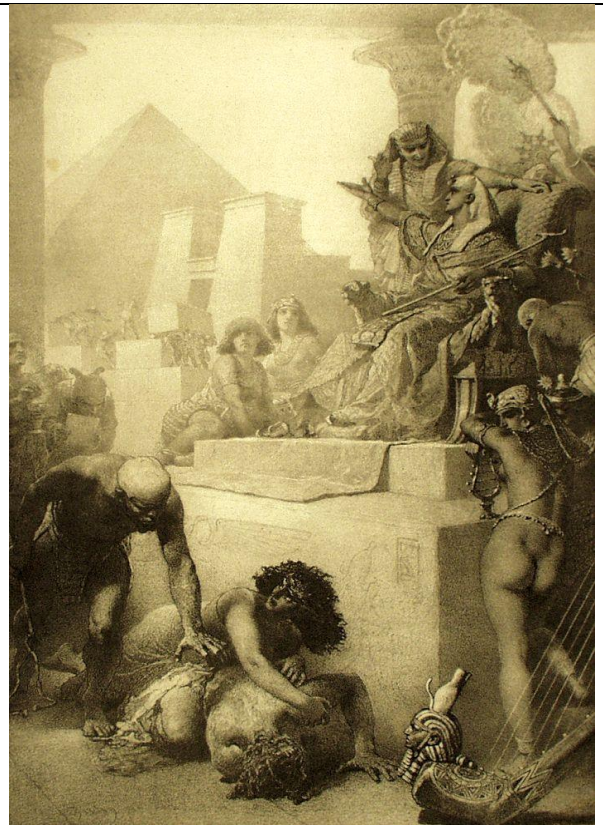	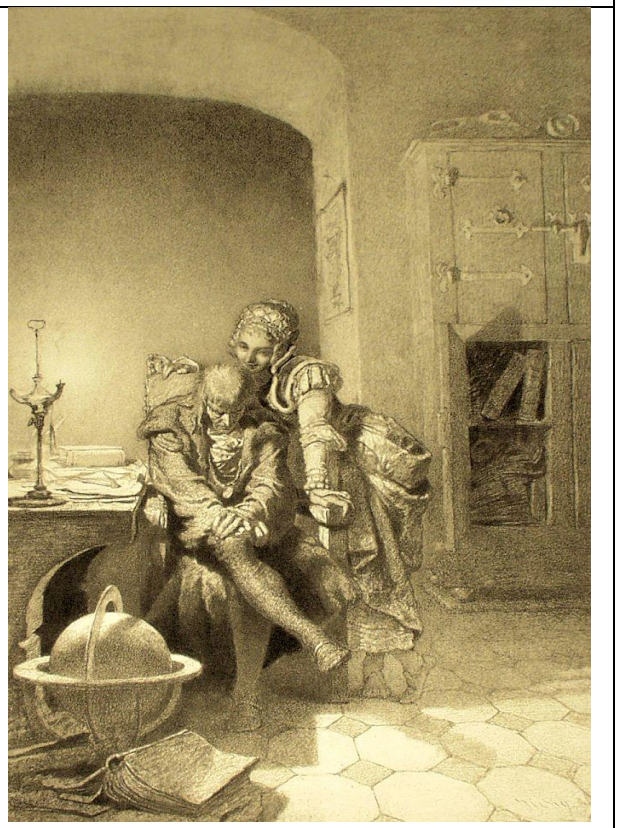

a szín:	a szín:	a szín:
indoklás:	indoklás:	indoklás:
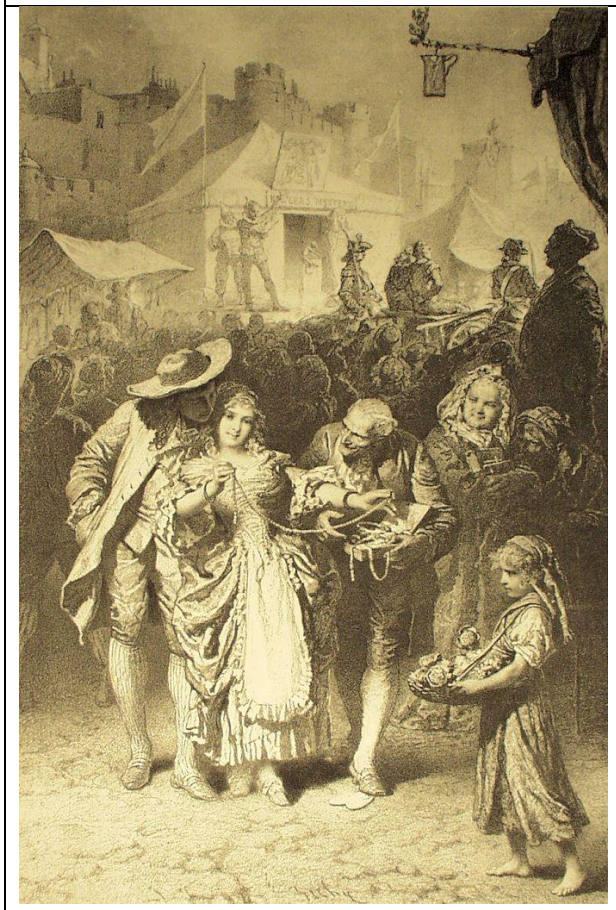	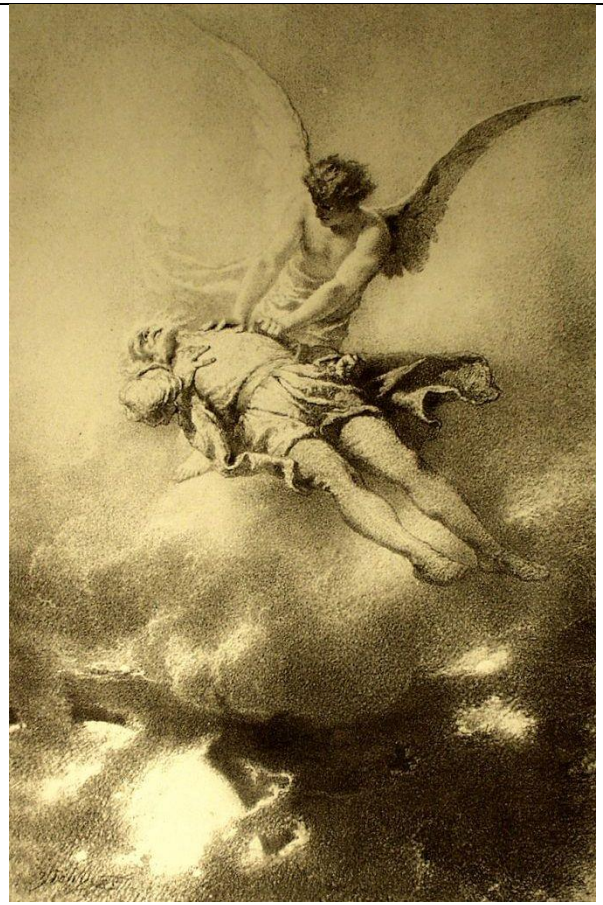	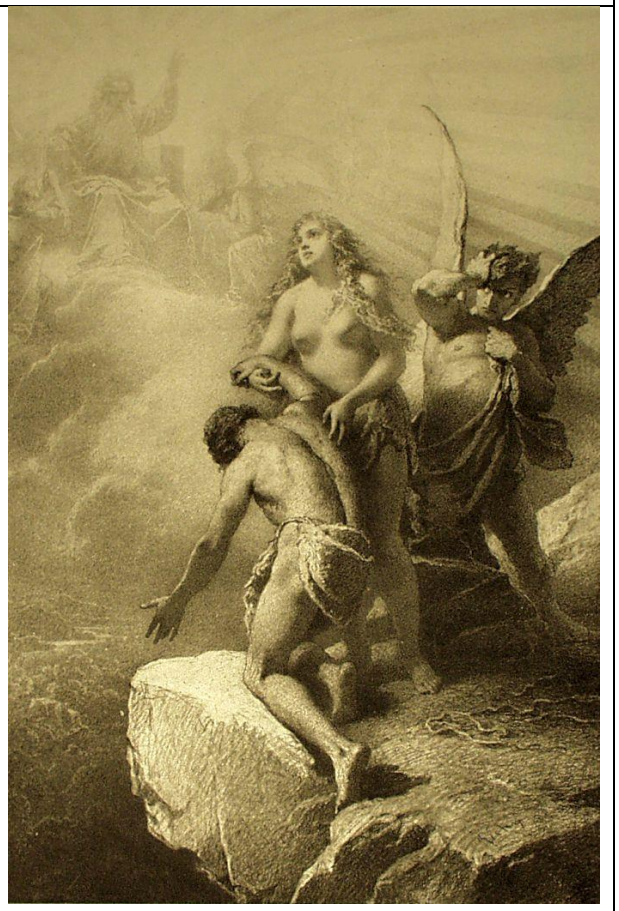

Illusztrációk - megoldások

a szín: Menny	a szín: Egyiptom	a szín: Prága
indoklás: Az Úr elűzi Lucifert.	indoklás: fáraó látszik/ Éva védi a férjét	indoklás: földgömb/ könyvek=tudás
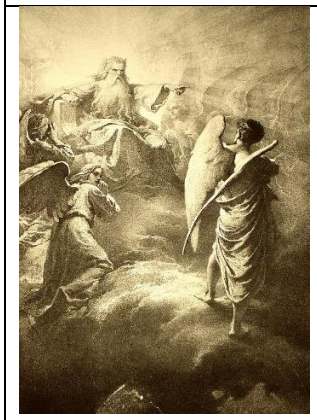	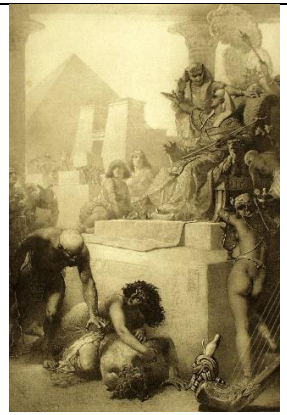	
a szín: London	a szín: Űr	a szín: Paradicsomon kívül, 15. szín
indoklás: ékszerek/ anyagi javak	indoklás: Ádám lebeg	indoklás: Ádám a szirt szélén
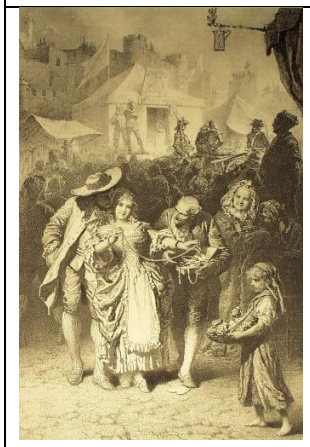		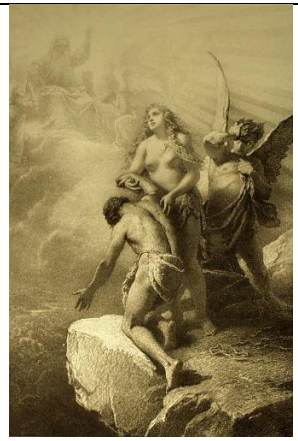

9. melléklet

Esszé – Nagy utat tettem meg…

Feladat: Az egyik főszereplő szemszögéből írj rövid (200-300 szó) esszét a fenti címmel házi feladatként! Megválaszthatod, hogy a mű melyik részét/ részeit veszed alapul, sőt, az egészet is áttekintheted. Munkádat hétfőn kell beadnod, és a következő órán kapod meg az értékelést.

Az esszé szerkezeti követelményeire, a külalakra, a helyesírásra és a nyelvhasználatra is figyelj!